

Drugi Zjazd Wolnego Uniwersytetu Warszawy

PRZEMYSŁY KREATYWNE I FABRYKI WIEDZY: ANALIZA I OPÓR | 7-9.12.2010

Czas: 07-09.12.2010, wtorek-czwartek, g. 11-17

Miejsce: Solec, ul. Solec 44, Warszawa / www.solec.waw.pl

Język roboczy: angielski

Prowadzenie: Janek Sowa, Kuba Szreder

Udział wezmą: Matteo Pasquinelli (Berlin), Critical Practice (Londyn), Microsillions (Genewa), Carrot Workers Collective (Londyn), Radical Educational Collective (Lublana), Krystian Szadkowski (Bruksela/ Poznań), Tomasz Szkudlarek (Gdańsk), Kuba Mikurda (Kraków), Kaja Pawełek (Warszawa), Magdalena Rek-Woźniak (Łódź), Piotr Kowzan (Gdańsk), Heath Bunting (Bristol)

Drugi Zjazd Wolnego Uniwersytetu Warszawy poświęcony namysłowi nad aktualnymi zmianami zachodzącymi w polu nauki i sztuki. W trzydniowym spotkaniu udział wezmą edukatorzy, artyści, aktywiści i teoretycy kultury z całej Europy. W trakcie Zjazdu opracowane zostaną studia konkretnych problemów połączone z krytyczną analizą uwarunkowań systemowych w perspektywie porównawczej. Tegoroczny Zjazd służyć ma mapowaniu mechanizmów oporu oraz poszukiwaniu alternatywy wobec zamieniania niezależnych instytucji kultury i uniwersytetów w efektywne, nastawione na zysk przedsiębiorstwa.

WYDARZENIA TOWARZYSZĄCE:

JAN SIMON: CZTERY PRZEDSIĘWZIĘCIA PATAEKONOMICZNE

Otwarcie wystawy: 7.12.2010, wtorek, g. 19.00

Czas: 7-19.12.2010

Miejsce: Bęc Zmiana, Mokotowska 65/7, Warszawa

Prezentacja efektów poszukiwań ekonomii alternatywnej, na wystawie m.in. *Zollskulptur* - rzeźba z przemycanych papierosów, fragment projektu *Krótki przegląd wiedzy dotyczącej systemów gry w totolotka...* oraz prezentowaną podczas wystawy w Muzeum Sztuki w Łodzi praca *Lagos transfer*.

IVAN ILLICH: ODSZKOLNIĆ SPOECZEŃSTWO

Premiera publikacji: 8.12.2010, środa, g. 19.30

Dyskusja: Jan Sowa, Przemysław Czapliński, Piotr Laskowski

Miejsce: Solec, ul. Solec 44, Warszawa / www.solec.waw.pl

Nowe tłumaczenia głośnej książki dyskutowanej na całym świecie, przez progresywnych edukatorów oraz środowiska artystyczne domagające się radykalnych zmian w kulturze i w edukacji kulturalnej

WTOREK: 07.11.10

11.00

Janek Sowa & Kuba Szreder - Wstęp // Introduction

11.30 - 12.45

Matteo Pasquinelli (Berlin): Na ruinach kreatywnego miasta.

12.45 - 14.00

Tomasz Szkuclarek (Gdańsk): Społeczeństwo wiedzy i jego robotnicy.

Idea społeczeństwa wiedzy zyskuje dość szeroką akceptację środowisk akademickich: jest dla nich swoiście nobilitująca, oznacza społeczne uznanie ich rangi. Ta akceptacja znieczula nas jednak na szereg kontrowersji związanych z tą ideologią. Związane są one z kapitalistycznym charakterem społeczeństwa wiedzy. Wiedza jest towarem, co oznacza konieczność jej parcelacji i prywatyzacji i tym samym podważa podstawy publicznej edukacji – szczególnie akademickiej, która tradycyjnie zakładała konieczność kształcenia w oparciu o swobodę dostępu studentów do procesu i aktualnych wyników badań. Ideologia ta uzasadnia szereg wykluczeń dotyczących dostępu do wiedzy osób, które przygotowywane są do pracy przy jej wytwarzaniu – nie posiadając dostępu do wiedzy mającej wartość kapitału (patenty, prawa autorskie, badania na zlecenie korporacji), kształceni są w umiejętnościach koniecznych do jej produkowania. Jest to sytuacja analogiczna do opisywanej przez Marksa w jego analizach genezy kapitalizmu przemysłowego (robotnicy jako nieposiadający nic poza „rękoma do pracy” i zmuszeni do pracy najemnej). Taki stan rzeczy zaczyna być uświadamiany przez współczesnych „robotników wiedzy”, jak zdaje się to ilustrować wypowiedź jednej z doktorantek Uniwersytetu Gdańskiego:

"Cały czas kręcimy się wokół systemu, w którym z jednej strony jesteśmy potrzebni, bo generujemy zyski, z drugiej - sam system uniemożliwia nam wejście do środka. Jest nas dużo, nie ma dla nas pieniędzy, musimy sami na siebie zarabiać (...), więc nie możemy w pełni zająć się nauką, tym samym nie jesteśmy wystarczająco dobrzy. Kółko się zamyka. Masowość tych studiów tylko napędzać będzie maszynę. Uniwersytet natomiast, jako instytucja (...) stawać się będzie coraz bardziej zamknięty, dużo bardziej niż wtedy, gdy doktoraty robiły jednostki przygotowywane do pracy naukowej. To jest szerszy problem związany z urynkowaniem uniwersytetów: z jednej strony uproszczona nauka dla mas, z drugiej hermetyczna, "prawdziwa" nauka."

W takim oglądzie uniwersytet jawi się jako struktura podzielona na dwa kręgi: „uniwersytet wewnętrzny”, do którego dostęp jest obwarowany niemożliwymi do przejścia murami (etatowe zatrudnienie, „prawdziwa” nauka, partnerskie relacje) i jego „podgrodzie” (masowe studia, w tym doktoranckie i podyplomowe, kształcące umiejętności potrzebne do prowadzenia badań na podstawie ćwiczeń z „uproszczonej nauki dla mas”, ale nie dające szans na wejście w stabilne struktury akademii), będące rezerwuarem taniej siły roboczej zatrudnianej w poszczególnych projektach na krótkoterminowe kontrakty, i coraz szerzej wykorzystywanej do prowadzenia zajęć na

jeszcze bardziej masowych studiach zawodowych.

14.00 - 14.30 - Przerwa // Break

14.30 - 15.45

Critical Practice (Londyn): "Culture in Common" na przykładzie Critical Practice.

Prezentacja poświęcona jest omówieniu organizacyjnego etosu Critical Practice (CP) jako interdyscyplinarnej wspólnoty praktyki (Lave and Wenger, 1991). CP gromadzi artystów, projektantów i/lub badaczy działających w Londynie i poza nim w celu badań nad współtworzeniem wiedzy o kulturze, która łączy, tj. kulturze, która jest nie tylko propagowana, dystrybuowana i ogólnodostępna, ale także podejmuje temat propagowania, dystrybucji i dostępności w bardziej ogólnej perspektywie. Po rozwinięciu etosu CP w tym kontekście, przejdziemy do analizy gry czynników między metodami pracy w społeczności a wyznaczonymi celami. Zidentyfikujemy kluczowe przepływy i napięcia w samorządności CP w celu otwarcia debaty nad ich szerszym znaczeniem: co mogą powiedzieć o ograniczeniach i/lub potencjale zamiarów społeczności praktyki związanych z jednoczesnym badaniem i uaktywnianiem kultury, która łączy.

Prezentacja dotycząca CP autorstwa członków społeczności to studium przypadku wynikające z naszej subiektywnej perspektywy w połączeniu z różnymi punktami widzenia, teoriami, historiami oraz, co nie mniej ważne, naszym doświadczeniem praktycznym.

15.45 - 17.00

Kaja Pawełek (Warszawa): Kiedy powołanie staje się zawodem.

Mając powyżej uszu intryg i zazdrości, zaczęłam odsuwać się od działalności kolektywnej, aż w końcu wszystko robiłem sam – realizowałem styl teatru jednego aktora, który odzwierciedlał moje ambicje stworzenia totalnego dzieła sztuki.

Harald Szeemann w rozmowie z Hansem Ulrichem Olibristem

Kiedy podróżowałem po świecie dziesięć lat temu, wszyscy pragnęli zostać filmowcami. Teraz każdy chciałby być kustoszem lub kuratorem. Muzea stały się największą gałęzią przemysłu naszych czasów.

Peter Greenaway

Nawiedzani, zwłaszcza we Wschodniej Europie, widmem kulturalnego niedorozwoju i brakiem trwałych struktur i formatów, uważamy profesjonalizację obszaru kultury za priorytet. Tendencję tę wzmacnia polityka kulturalna prowadzona w kadrze projektów i system finansowania. Panuje przekonanie, że wciąż brakuje nam kluczowych graczy: silnych globalnych instytucji, menedżerów kultury, rynku sztuki. Z drugiej jednak strony, trzeci sektor rośnie w siłę i nabiera większego znaczenia niż kiedykolwiek. Jako tendencję odwrotną wobec wielkich wydarzeń, biennale i kuratorskiego gwiazdorstwa znów zaczynamy dostrzegać wartość wspólnej pracy i kolektywnego procesu/autorstwa. Czy jest to jednak właściwa droga ucieczki współczesnej sztuki i kultury z pułapki kodyfikacji i systematyzacji, wykluczającej

autentyczne dokonywanie wyborów i zmieniającej je w powtarzalne sposoby postępowania, łatwe do powielenia i dostosowania? Czy w epoce, w której „prywatne mitologie” i „obsesje” podlegają kodyfikacji, są nauczane i sprzedawane jako część profesji, istnieje jeszcze jakaś przestrzeń dla sztuki wizjonerskiej i metod przekazywania/prezentowania/komunikowania jej? Jeśli wszyscy staniemy się „zawodowymi pracownikami artystycznymi”, udanie wykorzystującymi na nowo utrwalone formaty i anty-formaty, czy pozostanie miejsce dla „nowicjuszy” i tych, którzy pragną podążać własną drogą?

19.00

Otwarcie wystawy Jana Simona "Cztery Przedsięwzięcia pataekonpomiczne"

Miejsce: Bec Zmiana, ul. Mokotowska 65 / 7

ŚRODA: 08.11.10

11.00

Janek Sowa & Kuba Szreder Podsumowanie poprzedniego dnia.

11.30 - 12.45

Microsilions (Genewa): Kultura warsztatów "fly in - fly out".

W 2008 roku Irit Rogoff omówiła zjawisko, które nazwała "zwrotem edukacyjnym" w kuratorstwie. Podczas naszego seminarium chcemy przyjrzeć się instytucjonalnemu szaleństwu projektów związanych z pedagogiką z naszej perspektywy działaczy kultury zajmujących się edukacją oraz kuratorów wystawy prezentującej praktyki artystyczne związane z oświatą. Skoncentrujemy się na zagadnieniach postawionych podczas warsztatów „wlatujesz-wylatujesz”, jako następstwach tej tendencji. Co oznacza umiędzynarodowienie praktyki związanej z włączaniem ludzi spoza świata sztuki oraz projektów opartych na związkach z zastanymi strukturami społecznymi i długotrwałej współpracy?

12.45 - 14.00

Magdalena Rek-Woźniak (Łódź): Piknik dla meneli? O zinstytucjonalizowanej kulturze i wykluczeniu społecznym w przemysłowym mieście

Prezentacja będzie dotyczyć relacji pomiędzy sferą produkcji i konsumpcji kultury a wykluczeniem społecznym w Łodzi. Poprzez analizę strategii i działań podejmowanych w ostatnich latach, zwłaszcza w odniesieniu do rywalizacji o tytuł „Europejskiej Stolicy Kultury”, chcemy podjąć temat identyfikacji i sposobu odpowiadania na problemy społeczne typowe dla spauperyzowanego miasta przemysłowego. Kwestią kluczową dla referatu będzie pytanie o możliwość zmniejszenia przepaści pomiędzy instytucjami a obywatelami w sferze publicznej na szczeblu lokalnym.

14.00 - 14.30 - Przerwa // Break

14.30 - 15.45

Piotr Kowzan (Gdańsk) Pedagogika długu: od migracji po zmiany instytucjonalne

Wydaje się, że coraz więcej dorosłych wyborów prowadzi dzisiaj do zadłużenia. Od studiowania, przez zdobycie miejsca do mieszkania, zakupu samochodów, po rozpoczęcie własnego biznesu. Bazując na swoich badaniach na Islandii zamierzam zidentyfikować społeczne różnice, które pojawiają się we współczesnych społeczeństwach ludzi zadłużonych. Nowe wymiary tego zróżnicowania pojawiają się z wielu powodów: dług ma na ogół finansowy charakter w społeczeństwach kapitalistycznych, związany jest z moralnością, może powstawać bez związku z kredytem i rozprzestrzeniać się poprzez więzy rodzinne. Ludzie zadłużeni są podatni na działanie władzy państwowej i różnego rodzaju legitymizowanej przemocy. To interesujące czego ludzie uczą się wraz z zadłużeniem i jakie są ich strategie radzenia sobie z wrogimi warunkami ekonomicznymi jakie napotykają w życiu.

Chciałbym również przedyskutować społeczne konsekwencje tworzenia zadłużenia w instytucjach publicznych. Poza tym, wykorzystam teorie pieniądza bazujące na pojęciu długu, żeby zarysować pewne możliwości oporu przeciwko komercjalizacji sfery publicznej.

15.45 - 17.00

Heath Bunting (Bristol) Milionowa fortuna zaczyna się od drobnej transakcji

Jako artyści tworzymy znaczenia, siłę napędową zmiany społecznej i życia kulturalnego, chociaż niewielu z nas gotowych jest to przyznać lub potwierdzić. Niektórzy z nas poddają się działaniu innych sił, często brutalnych, w imię bezpieczeństwa ograniczonej swobody, jednak większość z nas odrzuca przemoc innych, wołąc w zamian niszczyć samych siebie tak samo jak ci z nas, którzy jedzą mięso i włączają się w jego przesiąknięty przemocą proces wytwórczy, by uniknąć hipokryzji i szaleństwa, my jako artyści musimy także czynnie uczestniczyć w tworzeniu bogactwa kulturowego i jego przekładaniu na inne systemy wartości i waluty. Mieszkając w Wielkiej Brytanii, jestem stale narażony na kontakt ze złą i zepsutą sztuką, której nadaje się wysoką wartość finansową. Jako młody artysta, czynnie odmówiłem bycia częścią tego wypaczonego świata, teraz jednak decyduję się zadbać o własny interes, wyrazić własne zdanie i podążać za pieniędzmi. Stąd bierze początek kolekcja Heatha Buntinga.

19.30

Ivan Illich: Odszkolnić społeczeństwo. Promocja publikacji.

CZWARTEK: 09.11.10

11.00

Janek Sowa & Kuba Szreder Podsumowanie poprzedniego dnia.

11.30 - 12.45

The Carrot Workers Collective (Londyn): Kiedy marchewka staje się kijem. O ostatnich trendach ekonomii opartej na darmowej pracy.

Marchewka to obietnica dobrze płatnej pracy, cennego doświadczenia, sukcesu i spełnienia, które najczęściej w ogóle nie nadchodzi. „Stażyści”, „wolontariusze” i „bezrobotni” podejmujący „obowiązkową aktywność zawodową” tworzą szereg oczekiwań związanych z pracą, które poczynszy od sektora kulturalnego i kreatywnego przenikają całość relacji produkcji. W jaki sposób sztuczka z marchewką kładzie podwaliny pod nowe formy autonomii w „Wielkim Społeczeństwie”? Jakie niepokoje i pragnienia wiążą się z tym modelem, i jakie są możliwe alternatywne sposoby organizacji pracy? Jak można połączyć walkę materialną w sektorze kultury z przemianami politycznymi o szerszym zasięgu?

12.45 - 14.00

Krzysztof Szadkowski (Bruksela/ Poznań): Odzyskać edukację - wnioski z globalnych walk studencko-pracowniczych 2006-2010.

Maciej Gdula pisał kiedyś, że umasowienie dostępu do edukacji wyższej oraz postępująca proletaryzacja studentów doprowadzić może do wybuchu polskiego maja 1968. Jednak czas płynie i nic nie wskazuje nadchodzącej rewolucji. uch anty CPA we Francji, ondo anomala we Włoszech, okupacje kampusów w Kalifornii, protesty w Puerto Rico czy ostatnie masowe protesty studentów i związków zawodowych przeciwko cięciom w Wielkiej Brytanii, wszystkie te wydarzenia posiadały potencjał wykraczający daleko poza postulat darmowej, publicznej edukacji dla wszystkich. Oprócz zarysowania mapy globalnych protestów postaram się odpowiedzieć na następujące pytania: Jakie użyteczne wnioski możemy wyciągnąć na podstawie doświadczeń płynących z globalnych walk studencko-pracowniczych skierowanych przeciwko prywatyzacji publicznej edukacji? Jakie strategie zastosowane w trakcie licznych protestów i okupacji można zastosować w opozycji wobec neoliberalnym reformom szkolnictwa wyższego w Polsce? Od skutecznej próby odpowiedzi na te pytania zależeć może czy polski maj 68 wydarzy się czy nie będzie go wcale.

14.00 - 14.30 - Przerwa // Break

14.30 - 15.45

Radical Education Collective (Lublana): Poza fabrykami wiedzy: na rzecz świata wolnego od kapitalistycznej eksploatacji.

„W fabryce i na uniwersytecie – stawiaj opór dyktaturze kapitału!”. To jedno z haseł

buntu studentów w Słowenii w 2007 roku przeciwko neoliberalnym reformom szkolnictwa wyższego, który rozpoczął dłuższą serię, zazwyczaj nieskoordynowanych przejawów studenckiego buntu przeciwko utowarowieniu uniwersytetów. W naszych analizach trzech praktyk oporu, nie będziemy koncentrować się na potrzebie utrzymania autonomii sfery nauki, która to autonomia jest co najmniej niewystarczająca, a być może nie istnieje w ogóle. Uważamy, że wyzwaniem dnia dzisiejszego nie jest stanie na barykadach wyobrazonego „starego uniwersytetu”, który przez długie lata był miejscem ślepego powielania zastanych relacji między kapitałem a pracą. Zamiast tego, wierzymy, że naszym obowiązkiem jest zbudowanie autonomicznego systemu produkcji wiedzy, niezwiązanego z hierarchią, alienacją i komercjalizacją. Uważamy także, że nie ma sensu lub niemożliwe jest istnienie autonomicznych uniwersytetów jako wysp na morzu społeczeństwa kapitalistycznego. To właśnie dlatego będziemy kontynuować rozmyślenia nad tym, jak żądania studentów i nowe modele ich politycznej organizacji mogą przekładać się na szerszej zakrojoną walkę społeczną o świat wolny od kapitalistycznej eksploatacji.

15.45 - 17.00

Kuba Mikurda (Kraków): Analiza "Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki".

8 listopada 2010 roku decyzją Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego wszedł w życie "Narodowy Program Rozwoju Humanistyki", mający stanowić "realną odpowiedź na oczekiwania środowisk humanistycznych w Polsce". Punktem wyjścia dyskusji będzie wydobycie założeń i celów programu, analiza sposobów, w jaki operacjonalizuje "potrzeby rozwojowe polskiej humanistyki", a także rekonstrukcja zawartych w nim explicite i implicite definicji i funkcji nauk humanistycznych (w kontekście szerszej dyskusji na temat tożsamości - kryzysu tożsamości? - współczesnej humanistyki).